

Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης
Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Αθανάσιος Κ. Ζαχαριάδης
Επικ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

90

Πρακτικά θέματα
ΠΟΙΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Συνεργασία:

Νικόλαος Βασιλειάδης, Δικηγόρος, ΔΝ

Ιωάννης Σκορδαλός, Επιστημονικός συνεργάτης ΑΠΘ

Στέφανος Τσάκος, Δικηγόρος, ΜΔ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

90 Πρακτικά Θέματα Ποινικής Δικονομίας
Λάμπρος Μαργαρίτης/Αθανάσιος Ζαχαριάδης

ISBN 978-960-562-561-0

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Γιάννης Μαμαλούκος
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Ρούσσα Πετράτου
Παραγωγή:	NB Production AM010616M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιάλη 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομιάλη 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρη 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκη: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

© 2016, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης
Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Αθανάσιος Κ. Ζαχαριάδης
Επικ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΑΠΘ

90 Πρακτικά θέματα **ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Συνεργασία:

Νικόλαος Βασιλειάδης, Δικηγόρος, ΔΝ
Ιωάννης Σκορδαλός, Επιστημονικός συνεργάτης ΑΠΘ
Στέφανος Τσάκος, Δικηγόρος, ΜΔ

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

90 Case Studies in Criminal Procedure

Lampros Margaritis,

Professor at Aristotle University of Thessaloniki School of Law

Athanasios Zachariadis,

Assistant Professor at Aristotle University of Thessaloniki School of Law

Abstract: This edition consists of 90 case studies with regard to Criminal Procedure. Its contents are divided into 11 chapters: Preliminary inquiry, Criminal prosecution, Competence, Judicial actors (exclusion - recusal - abstention), Nullities, Civil action, Pre-inquisition, Official investigation, Substantial conclusion of the main investigation, Appeal against summons and Absence of the defendant at court hearing. Each chapter begins with the corresponding specific bibliography, while each case study includes particular bibliography, along with relevant case law. This edition is complemented with a handy alphabetical index.

ISBN 978-960-562-561-0

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKH BIBΛIOΘHKH

23, Mavromichali Str., 106 80 Athens Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

member of Europe's 500
dynamic entrepreneurs

© 2016, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ξεκινώντας την προσπάθεια, εγώ και οι συνεργάτες μου σκοπεύαμε στη συγγραφή ενός απλού βοηθήματος, με κύριους αποδέκτες τους φοιτητές μας. Συμπλήρωμα της πανεπιστημιακής διδασκαλίας, με σημείο αναφοράς την επαφή θεωρίας και πράξεως.

Βλέποντας το έργο ολοκληρωμένο, με ικανοποίηση, όχι όμως και έκπληξη, διαπιστώνω ότι το παραχθέν αποτέλεσμα υπερβαίνει το στόχο του. Οι συνεργάτες μου είχαν συμβολές ευρείες ποσοτικά, προχωρημένες ποιοτικά και άρτιες πληροφοριακά.

Στέκομαι ονομαστικά στους δύο νεότερους από τους συνεργάτες, αφού οι δύο άλλοι (: ο επίκουρος καθηγητής *Αθανάσιος Ζαχαριάδης* και ο επιστημονικός συνεργάτης *Ιωάννης Σκορδαλός*) είναι ήδη γνωστοί άξιοι επιστήμονες. Ο *Νικόλαος Βασιλειάδης* και ο *Στέφανος Τσάκος* είναι νέα παιδιά με ασυνήθη για τη φάση που διανύουν κατάρτιση, επιστημοσύνη και εργατικότητα. Μα πιο πολύ, δύο νέα παιδιά με σπάνιο ήθος και αδαμάντινο χαρακτήρα. Χρέος μου είναι να δημοσιοποιήσω την εκτίμησή μου αυτή, μαζί με τη διευκρίνιση ότι η συμβολή του καθενός και σαφώς διακριτή και απολύτως αυτοδύναμη είναι.

Με τούτες τις σκέψεις παραδίδω το παρόν πόνημα στην κυκλοφορία, με την προσδοκία ότι πρωτίστως οι φοιτητές μας και δευτερευόντως οι άλλοι νομικοί θα βρουν προστρέχοντας σ' αυτό κάποια βοήθεια.

Ιούνιος 2016

Λάμπρος Χ. Μαργαρίτης
Καθηγητής ΑΠΘ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	V
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

(: άρθρο 31 ΚΠΔ)

(Λάμπρος Μαργαρίτης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1.....	3
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2.....	7
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3.....	11
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4.....	15
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5.....	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

(: άρθρο 43 ΚΠΔ)

(Λάμπρος Μαργαρίτης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 6.....	29
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 7.....	36
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 8.....	43
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 9.....	49
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 10.....	58
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 11.....	65
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 12.....	70
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 13.....	76
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 14.....	83
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 15.....	88
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 16.....	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ**ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ**

(: άρθρα 109-137 ΚΠΔ)

(Αθανάσιος Ζαχαριάδης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 17	102
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 18	107
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 19	114
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 20	123
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 21	129
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 22	139
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 23	144

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ**ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ**

(: ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ - ΕΞΑΙΡΕΣΗ - ΑΠΟΧΗ: άρθρα 14-26 ΚΠΔ)

(Λάμπρος Μαργαρίτης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 24	155
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 25	158
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 26	165
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 27	169
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 28	174
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 29	177
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 30	183
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 31	199
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 32	205
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 33	209
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 34	215
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 35	222

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 36	227
-------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΑΚΥΡΟΤΗΤΕΣ

(: άρθρα 170-176 ΚΠΔ)

(Αθανάσιος Ζαχαριάδης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 37	237
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 38	246
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 39	260
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 40	273
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 41	285

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

(: άρθρα 63-70, 82-88 ΚΠΔ)

(Αθανάσιος Ζαχαριάδης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 42	293
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 43	297
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 44	303
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 45	310
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 46	319
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 47	332

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ

(: άρθρα 243-245 ΚΠΔ)

(Λάμπρος Μαργαρίτης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 48	345
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 49	350
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 50	355

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 51	359
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 52	364
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 53	368
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 54	373

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

ΑΝΑΚΡΙΣΗ

(: άρθρα 246-250, 270-304 ΚΠΔ)

(Αθανάσιος Ζαχαριάδης)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 55	380
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 56	389
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 57	395
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 58	406
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 59	413

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΚΥΡΙΑΣ ΑΝΑΚΡΙΣΕΩΣ

(: άρθρα 308-308Α ΚΠΔ)

(Στέφανος Τσάκος)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 60	427
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 61	440
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 62	450
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 63	456
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 64	465

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ
ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΚΛΗΣΗΣ
(: άρθρο 322 ΚΠΔ)
(*Νικόλαος Βασιλειάδης*)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 65	475
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 66	481
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 67	487
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 68	492
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 69	497
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 70	502
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 71	508

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ
ΑΠΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ
(*Λάμπρος Μαργαρίτης, Ιωάννης Σκορδαλός,*
Νικόλαος Βασιλειάδης)

Α. ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ
(: άρθρο 341 ΚΠΔ)

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 72	515
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 73	521
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 74	528
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 75	532
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 76	538
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 77	544
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 78	549
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 79	554
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 80	560

**Β. ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ
(: άρθρα 428-431 ΚΠΔ)**

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 81	565
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 82	570
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 83	576
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 84	582
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 85	590

**Γ. ΑΠΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ ΓΙΑ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑ ΑΓΝΩΣΤΗΣ
Ή ΓΝΩΣΤΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ (: άρθρα 432-435 ΚΠΔ)**

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 86	597
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 87	601
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 88	609
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 89	615
ΠΡΑΚΤΙΚΟ 90	622

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	631
----------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (: ΑΡΘΡΑ 63-70, 82-88 ΚΠΔ)

Βιβλιογραφία: – *Αηδονάς*, Παρέμβαση στο ΕΓ Πανελλήνιο Συνέδριο της ΕΕΠΔ, σε «η θέση του θύματος στο ποινικό σύστημα και ο θεσμός της πολιτικής αγωγής», Β΄ Συνέδριο ΕΕΠΔ, 1989, 156 επ. – *Αθανασίου*, Παρατηρήσεις στην ΤρΕφΑθ 976/2001, ΠοινΧρ 2001,447 επ. – *Αλεξανδρής*, Παρατηρήσεις στην ΠεντΕφΑθ 1442/2001, ΠοινΔικ 2002,374 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΕφΑθ 42/1998, Υπερ 1999,77 επ. – *Αμύγδαλος*, Η παράστασις Δήμων και Κοινοτήτων ως πολιτικώς εναγόντων άνευ σχετικής αποφάσεως των αρμοδίων οργάνων των, ΠοινΧρ 1984,235 επ. – *Αναγνωστόπουλος*, Απάτη και κοινοτική απάτη, ΠοινΧρ 2001,759 επ. – *Ανδρέου*, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 3η έκδ. 2006. – *Ο ίδιος*, Πότε το Ελληνικό Δημόσιο νομιμοποιείται να παραστεί ως πολιτικώς ενάγων ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων σε δίκες σχετικές με δασικά αδικήματα, ΠοινΧρ 1989,670. – *Αντωνόπουλος*, Παράσταση ως πολιτικώς ενάγουσας στο ποινικό δικαστήριο ομόρρυθμης εταιρίας υπό εκκαθάριση, Αρμ 2000,1573 επ. – *Αποστολίδης*, Η παράσταση του πολιτικώς ενάγοντος στη δευτεροβάθμια δίκη που διανοίγεται από την εισαγγελική έφεση κατά της πρωτόδικης αθωωτικής απόφασης, ΠοινΧρ 2010,158 επ. – *Ο ίδιος*, Το δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη (Θεμελίωση - Δικονομικές προϋποθέσεις ενάσκησης), Μονογραφίες Ποινικού Δικονομικού Δικαίου 2, 2010. – *Αργυρόπουλος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 984/1983, ΝοΒ 1983,877. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΑΠ 1651/1982, ΝοΒ 1983,103. – *Βαβαρέτος*, Σύνταγμα και δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων, ΠοινΧρ 1969,383 επ. – *Βελλής*, Σύνταγμα και δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων, ΠοινΧρ 1969,317 επ. – *Βραχάτης*, Η νομιμότητα της παράστασης πολιτικής αγωγής για αποζημίωση ηθικής βλάβης του μισθωτού σε βάρος του εργοδότη του, στην περίπτωση μη καταβολής αποδοχών του βάσει του άρθρου μόνου του ΑΝ 690/1945, ΠοινΧρ 2007,379 επ. – *Γεωργάτος*, Εγκλήματα κατά του φυσικού περιβάλλοντος. Αναζήτηση του φορέα της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη επί των εγκλημάτων αυτών, ΝοΒ 1991,477 επ. – *Γιαννόπουλος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΑΠ 1310/1991, ΠοινΧρ 1992,194. – *Γιαρένη*, Η έννοια του παρανόμου οφέλους στο υπηρεσιακό έγκλημα της παράβασης καθήκοντος (άρθρο 259 ΠΚ) και το ζήτημα της παράστασης πολιτικής αγωγής, ΠοινΔικ 2007,96 επ. – *Δέδες*, Η νομική φύσις της πολιτικής αγωγής εν τη ποινική δίκη, ΤιμΤομ Γ. Ράμμου, τομ. Ι, 1979, 235 επ. – *Ο ίδιος*, Παραίτησις από της εγκλήσεως και πολιτική αγωγή δικαιουμένων, ΠοινΧρ 1955,460 επ. – *Δημάκης*, Προβληματισμοί σχετικά με τις ειδικές ρυθμίσεις για την πολιτική αγωγή, ΠοινΧρ 2010,529 επ. – *Ο ίδιος*, Η πολιτική αγωγή κατά το σχέδιο του νέου κώδικα ποινικής δικονομίας, ΠοινΧρ 1995,1141 επ. – *Δημητράτος*, Το δικαίωμα συνεχίσεως της παραστάσεως πολιτικής αγωγής από τους

κληρονόμους, ΠοινΧρ 1993,234 επ. – *Ο ίδιος*, Πολιτική αγωγή και μορφές εξαιρετικής ποινικής δικαιοδοσίας, ΠοινΧρ 1990,625 επ. – *Ζαχαρής*, Τα δικαιώματα του θύματος στην προδικασία και στην κύρια διαδικασία, σε «η προστασία του κατηγορουμένου και του θύματος στην ποινική δίκη», ΕΝοΒΕ, τευχ. 12, 1991, 148 επ. – *Ζαχαριάδης*, Η παράλληλη εισαγωγή αξιώσεων στην ποινική και την πολιτική δίκη, ΤιμΤομ Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, 2008, 841 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΕφΘεσ 1670/2002, Αρμ 2002,1848 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΜονΠλημΘεσ 38559/1998, Υπερ 1998,1125. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 614/1995, Υπερ 1996,31 επ. – *Ζησιάδης Ι.*, Η πολιτική αγωγή εν τη ποινική δίκη, Αρμ 1952,385 επ., 465 επ., 537 επ. – *Ζύγουρας*, Η λαθρεμπορία και η παράστασις του Δημοσίου εις την ποινικήν διαδικασίαν ως πολιτικώς ενάγοντος δι' αποζημίωσιν εκ των οφειλομένων, συνεπεία της πράξεως αυτής, φόρων, δασμών, τελών και δικαιωμάτων, ΠοινΧρ 1990,1183. – *Ιακώβου*, Η πολιτική αγωγή εις την ποινικήν δίκην, 2η έκδ. 1997. – *Ο ίδιος*, Ο σύνδικος και η ομάς των πιστωτών μετά την ισχύν του ΚΠολΔ, ΠοινΧρ 1969,650 επ. – *Καίσαρης Α.*, Προϋποθέσεις παραδεκτού πολιτικής αγωγής - Απαράδεκτη πολιτική αγωγή γενικώς και ειδικότερα στα ναρκωτικά, ΠοινΔικ 1999,266 επ. – *Καίσαρης Π.*, Αμφισβητούμενα δικονομικά θέματα πολιτικής αγωγής, ΝοΒ 1981,1440 επ. – *Κανέλλος*, η νομιμοποιήσις του πολιτικώς ενάγοντος εν τη ποινική δίκη, ΠοινΧρ 1963,589 επ. – *Κανίνιας*, Η «πληρωμή» του πολιτικώς ενάγοντος, ΠοινΧρ 1954,323 επ. – *Ο ίδιος*, Η κρίσις περί του νόμου βάσιμου της πολιτικής αγωγής, ΠοινΧρ 1963,80 επ. – *Καραμητσάνης*, Περί των συνεπειών της επ' ακροατηρίω δηλώσεως του κατηγορουμένου ότι προσφέρει το ποσόν της πολιτικής αγωγής, ΝοΒ 1958,1199 επ. – *Καρράς*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 614/1995, ΠοινΧρ 1995,938 επ. – *Κιούπης*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβαΠ 1681/1993, ΠοινΧρ 1994,66 επ. – *Κονταξής Θ.*, Η δυνατότητα ή μη παράστασης πολιτικής αγωγής από εργαζόμενο σε βάρος του εργοδότη του σε περίπτωση μη καταβολής μισθών, ΠοινΔικ 2010,246 επ. – *Ο ίδιος*, Παράσταση πολιτικής αγωγής διά πληρεξουσίου προς υποστήριξη της κατηγορίας, γνωμ., ΠοινΔικ 2004,594 επ. – *Ο ίδιος*, Παράσταση πολιτικής αγωγής. Η έννοια της αμεσότητας και οι λογικές υπερβάσεις, ΠοινΔικ 2003,821 επ. – *Ο ίδιος*, Είναι συμβατή η παράσταση πολιτικής αγωγής με τα εγκλήματα των διατάξεων 186 και 187 του ΠΚ; ΝοΒ 1998,594 επ. – *Κορφιάτης*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 122/1964, ΠοινΧρ 1964,357 επ. – *Κούρτης*, Παρατηρήσεις στην ΜονΠλημΒολ 4098/2001, ΠοινΔικ 2001,1262. – *Κριτσέλης*, Ζητήματα νομιμοποίησης του νομικού προσώπου ως πολιτικώς ενάγοντος στην ποινική δίκη, ΠοινΔικ 2004,1405 επ. – *Κυριλλόπουλος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 341/1954, ΕΕΝ 1955,347 επ. – *Κωνσταντινίδης Α.*, Επίκαιροι προβληματισμοί σχετικά με τον θεσμό της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη, σε ΤιμΤομ Ν. Ανδρουλάκη, 2003, 955 επ. – *Λιμούρης*, Η πληρωμή του πολιτικώς ενάγοντος, ΠοινΧρ 1954,433 επ. – *Μαργαρίτης Λ.*, Πολιτική αγωγή: ποινική δικαστική έκφρασή της, ΠοινΔικ 2005,582 επ. – *Ο ίδιος*, Πολιτική αγωγή: σχέση αστικής και ποινικής δίκης, ΠοινΔικ 2005,717 επ. – *Ο ίδιος*, Πολιτική αγωγή: Θάνατος του δικαιούχου και δικαίωμα παραστάσεως των κληρονόμων του, ΠοινΔικ 2005,1307 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβαΠ 1190/1994, Υπερ 1995,53 επ. – *Ο ίδιος*, Ποινικό δικονομικό δίκαιο ανηλίκων, 1994. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στην ΤρΕφΘεσ 107/1994, Υπερ 1994,1396 επ. – *Ο ίδιος*, Δικαστήρια ανηλίκων, σε «μελέτες για εμβάθυνση στην ποινική δικονομία», τομ. Α', 1992, 139 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβαΠ 82/1993, Υπερ 1993,571 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβαΠ 21/1993, Υπερ 1993,568 επ. – *Ο ίδιος*, παρατηρήσεις στη ΣυμβΠλη-

μαλεξ 4/1992, Υπερ 1993,335 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ Ολ 762/1992, Υπερ 1993,55 επ. – *Μαργαρίτης/Ζαχαριάδης*, Εμβάθυνση στην ποινική δικονομία-Λόγος (Νομολογία)-Αντίλογος (Θεωρία), 1999. – *Μαργαρίτης/Ζαχαριάδης*, Επιτρέπεται παράσταση πολιτικής αγωγής στο κατ' άρθρο 187 ΠΚ έγκλημα της συστάσεως για διάπραξη του κακουργήματος της ανθρωποκτονίας με πρόθεση; (γνωμ.), ΝοΒ 1999,1104 επ. – *Μάργελλος*, Παράστασις πολιτικής αγωγής εις δίκην περί χρεωκοπίας, ΠοινΧρ 1978,76. – *Μάρκου*, Περί κατόχου, κομιστή, εξ αναγωγής υπόχρεου προς πληρωμή επιταγής, ΠοινΧρ 2005,362 επ. – *Μαυροειδής*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1224/1999, ΠοινΔικ 2000,17 επ. – *Μεταξάς*, Η περί του πολιτικώς ενάγοντος νομολογία, ΝοΒ 1980,134 επ. – *Μπέης*, Απαράδεκτο πολιτικής αγωγής ενώπιον ποινικού δικαστηρίου για διοικητική διαφορά ή φερόμενη ως συρρέουσα αστική αξίωση αποζημίωσης του ελληνικού Δημοσίου, Δ 2001,230 επ. – *Ο ίδιος*, Ιδιωτικές και διοικητικές διαφορές ως αντικείμενα της αξίωσης για δικαστική ακρόαση και προστασία, ΕλλΔνη 1993,1209 επ. – *Κ. Μπέης/Ε. Μπέης/Ε. Μπαλογιάννη*, Απαράδεκτο πολιτικής αγωγής ενώπιον ποινικού δικαστηρίου για διοικητική διαφορά ή φερόμενη ως συρρέουσα αστική αξίωση αποζημίωσης του ελληνικού Δημοσίου, Δ 2000,1225 επ. – *Μπιτζιλέκης*, Η πολιτική αγωγή στο έγκλημα της αιμομιξίας, Υπερ 1998,513 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στις ΤριμΕφίωαν 105/1999 και ΤρΠλημΠρεβ 1005/1997, Αρμ 1999,1593 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΕφΘεσ 292/1996, Αρμ 1996,760 επ. – *Μπουρόπουλος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 243/1957, ΠοινΧρ 1957,461. – *Μπρακουμάτσος*, Ποινικό δίκαιο (ουσιαστικό και δικονομικό) και πολιτική αγωγή, ΠοινΔικ 2013,80 επ. – *Μυλωνάς*, Μπορούν οι ξάδελφοι να παραστούν ως πολιτικώς ενάγοντες σε ποινική δίκη λόγω ψυχικής οδύνης; ΝοΒ 1991,671 επ. – *Μυλωνόπουλος*, Γνωμοδότηση, ΠοινΧρ 1991,1311 επ. – *Νίκας/Παπαδαμάκης*, Η σχέση ποινικής και πολιτικής δίκης στο χώρο της πολιτικής αγωγής, γνωμ., ΠοινΔικ 2009,1121 επ., Αρμ 2010,793 επ. – *Οικονομίδης*, Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση στην πολιτική αγωγή, ΠοινΧρ 2001,200 επ. – *Πάλλας/Παλάζης*, Νομιμοποίηση παράστασης πολιτικής αγωγής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς στο χρηματιστηριακό έγκλημα. Παράνομη πρόσκληση επενδυτικού κοινού διά του τύπου. Έννοια ιδιωτικής τοποθέτησης, Αρμ 2004,640 επ. – *Παναγιώτου*, Παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας και ηθική βλάβη της συνδικαλιστικής οργάνωσης, ΕΕργΔ 1983,230 επ. – *Παναγοπούλου-Μπέκα*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΠλημΘεσ 555/1992, Υπερ 1993,650 επ. – *Παντελίδου*, Η εκπροσώπηση του ανηλίκου, ιδίως όταν η επιμέλεια έχει ανατεθεί στον ένα γονέα, ΝοΒ 2010,1366 επ. – *Παπαγεωργίου-Γονατάς*, Παρατηρήσεις στην ΜΟΕΑΘ 480/1994, ΠοινΧρ 1995,220 επ. – *Ο ίδιος*, Πολιτική Αγωγή - Υποστήριξη της κατηγορίας: «Σχέση μείζονος προς έλασσον»; ΠοινΧρ 2012,481 επ. – *Παπαδαμάκης*, Παρατηρήσεις στην ΣτρατΘεσ 160/1997, Υπερ 1997,1306 επ. – *Παπανδρέου*, Η πολιτική αγωγή στην Ποινική Δίκη-Μέρος Α', ΠοινΔικ 2009,345 επ. – *Παπαντωνίου*, εξέλιξη της έννοιας της «οικογένειας», γνωμ., ΠοινΧρ 1988,149 επ. – *Πατεράκης*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΑΠ 820/2004, ΠοινΔικ 2004,947 επ. – *Ράμμος*, Αι συνέπειαι της προσφοράς του διά της πολιτικής αγωγής ζητουμένου ποσού, ΠοινΧρ 1959,139, Σταμάτης, το πρόβλημα της ενεργητικής συμμετοχής του θύματος στην ποινική δίκη, ιδιαίτερα με την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος, ΕλλΔνη 1988,1525 επ. – *Ο ίδιος*, Η θέση του θύματος στο ποινικό σύστημα και ο θεσμός της πολιτικής αγωγής, Β' Συνέδριο ΕΕΠΔ, 1989, 71 επ. – *Σταραντζής*, Η πολιτική αγωγή σε ποινικά αδικήματα που προβλέπονται από ειδικούς ποινικούς νόμους, Δ 2004,1359 επ. – *Στεργιόπουλος*, Η επροσώπησης της πολιτικής αγωγής του Δημοσίου

και των νομικών προσώπων εις την ποινικήν δίκην, ΠοινΧρ 1979,396 επ. – *Συλίκος*, Παρατηρήσεις στις ΤρΠλημΑλεξ 367/2002 και ΤρΠλημΑλεξ 658/2001, ΠραξΛογΠΔ 2002,321 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΕφΑθ 2977/1991, Υπερ 1992,605 επ. – *Τριανταφυλλίδης*, Παρατηρήσεις στην ΕφΘεσ 1221/2001, Αρμ 2001,1538 επ. – *Τριανταφυλλόπουλος*, Η έννομη προστασία του συλλογικού συμφέροντος, ΝοΒ 1989,375 επ. – *Τσόλκα*, Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΠοινΧρ 2001,750 επ. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΕφΑθ 1397/1997, ΠοινΧρ 1997,1339 επ. – *Τσώλης*, παρατηρήσεις στη ΣυμβΠλημΑθ 3865/1994, ΠοινΧρ 1996,114 επ. – *Φασούλας*, Το έγκλημα της έκδοσης επιταγής ακάλυπτης-ποιος είναι ο δικαιούχος της αποζημίωσης, ΑρχΝομ 2007,765 επ. – *Ο ίδιος*, Χρηματιστήριο-Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς-επενδυτές. Το δικαίωμα της προσωπικότητας-προσβολή-ζημία υλική και ηθική (βλάβη)-δικαίωμα άσκησης και παράσταση πολιτικής αγωγής στα ποινικά δικαστήρια, ΑρχΝομ 2003,142 επ. – *Ο ίδιος*, Άνευ αδείας της αρμόδιας αρχής μεταβολή χώρου αιγιαλού, γνωμ., ΝοΒ 2002,1242 επ. – *Ο ίδιος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 633/2002, ΑρχΝομ 2003,61 επ. – *Φούσας*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΕφΑθ 1656/2000, ΠοινΧρ 2002,59 επ. – *Φραντζεσκάκης*, Η ενεργητική νομιμοποίησης του πολιτικώς ενάγοντος εν όψει του νέου Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας, ΠοινΧρ 1970,725 επ. – *Ο ίδιος*, Πολιτική αγωγή επί αμβλώσεως συναινούσης της εγκύου, ΠοινΧρ 1976,191 επ. – *Χιονίδης*, Η ενεργητική νομιμοποίηση ως πολ. ενάγοντος μέλους νομικού προσώπου, ΠοινΧρ 1983,559 επ. – *Χριστόπουλος*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1518/2005, ΠοινΧρ 2006,496 επ. – *Ψαλτάκης*, Πορίσματα του 11ου Διεθνούς συνεδρίου Ποινικού Δικαίου, ΠοινΧρ 1975,525 επ. – *Ψαρούδα-Μπενάκη*, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 2η έκδ. 2015. – *Η ίδια*, Η θέση του θύματος στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και ο θεσμός της πολιτικής αγωγής, σε «η θέση του θύματος στο ποινικό σύστημα και ο θεσμός της πολιτικής αγωγής», Β΄ Συνέδριο ΕΕΠΔ, 1989, 13 επ. – *Η ίδια*, Επιβάλλεται συσταλτική ερμηνεία του όρου «οικογένεια» όταν πρόκειται να κριθεί η παράσταση πολιτικής αγωγής για ψυχική οδύνη, γνωμ., ΠοινΧρ 1988,151 επ. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στην ΕφΑθ 71/1984, ΠοινΧρ 1984,868. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1050/1983, ΠοινΧρ 1984,78 επ. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΑΠ 1315/1982, ΠοινΧρ 1983,513. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΑΠ 824/1974, ΠοινΧρ 1975,179. – *Η ίδια*, Συνέπειαι εκ της παραδοχής της εφέσεως του αποβληθέντος πολιτικώς ενάγοντος, ΠοινΧρ 1974,559 επ. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 479/1968, ΠοινΧρ 1969,98 επ. – *Η ίδια*, Παρατηρήσεις στη ΣυμβΑΠ 397/1962, ΠοινΧρ 1963,105 επ. – *Η ίδια*, Παράστασις πολιτικής αγωγής εις δίκην περί χρεωκοπίας, ΠοινΧρ 1962,317 επ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 42

Ο Α, παθών από την αξιόποινη πράξη της κλοπής που τέλεσε σε βάρος του ο Β, δήλωσε ενώπιον του αρμόδιου ποινικού δικαστηρίου παράσταση πολιτικής αγωγής για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ποσού 44 ευρώ, επιδιώκοντας πρωτίστως να πετύχει την καταδίκη του τελευταίου.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ: *α) Ποια είναι η νομική φύση της πολιτικής αγωγής; β) Είναι συνταγματικός ο θεσμός της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη;*

Ειδική Βιβλιογραφία: Αλεξιάδης, Εγκληματολογία, 3η έκδ. 1989, σελ. 368-369, Ανδρέου, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 1998, Βαβαρέτος, Σύνταγμα και δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων, ΠοινΧρ 1969,383, Βελλής, Σύνταγμα και δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων, ΠοινΧρ 317 επ., Δαλακούρας, Ποινική Δικονομία, τόμ. Α', Δημάκης, Προβληματισμοί σχετικά με τις ειδικές ρυθμίσεις για την πολιτική αγωγή, ΠοινΧρ 2010,529 επ., Δημητράτος, Πολιτική αγωγή και μορφές εξαιρετικής ποινικής δικαιοδοσίας, ΠοινΧρ 1990,625 επ., Ζαχαριάδης, Η παράλληλη εισαγωγή αξιώσεων στην ποινική και την πολιτική δίκη, ΤιμΤομ Α. Ψαρούδα-Μπενάκη, 2008, 841 επ., ο ίδιος, Παρατηρήσεις στο ΣυμβΕφαθ 2504/1993, Υπερ 1994,1054, Ζύγουρας, Η λαθρεμπορία και η παράσταση του Δημοσίου εις την ποινικήν διαδικασίαν ως πολιτικώς ενάγοντος δι' αποζημίωσιν εκ των οφειλομένων, συνεπεία της πράξεως αυτής, φόρων, δασμών, τελών και δικαιωμάτων, ΠοινΧρ 1990,1183, Ιακώβου, Η πολιτική αγωγή εις την ποινικήν δίκην, 19972, ο ίδιος, Αρμοδιότης και δικαιοδοσία των στρατιωτικών δικαστηρίων επί της πολιτικής αγωγής μετά του Ν 1911/1990, ΠοινΧρ 1991,238 επ., Καίσαρης, Νομικά ζητήματα σε δίκες ανηλίκων, ΠοινΧρ 1990,121 επ., Κονδύλης, Το δεδικασμένο κατά τον ΚΠολΔ, 1983, Κωνσταντινίδης Α., Επίκαιροι προβληματισμοί σχετικά με τον θεσμό της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη, ΤιμΤομ Ν. Ανδρουλάκη, 2003, 955 επ., Μαργαρίτης Λ., Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο Ανηλίκων, 1994, ο ίδιος, Μελέτες για εμβάθυνση

στην ποινική δικονομία, τόμ. Β΄, 1992, ο ίδιος, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1190/1994, Υπερ 1995,53 επ., Κ. Μπέης/Ε. Μπέης/Ε. Μπαλογιάννη, Απαράδεκτο πολιτικής αγωγής ενώπιον ποινικού δικαστηρίου για διοικητική διαφορά ή φερόμενη ως συρρέουσα αστική αξίωση αποζημίωσης του ελληνικού Δημοσίου, Δ 2000,1225 επ., Νίκας/Παπαδαμάκης, Η σχέση ποινικής και πολιτικής δίκης στο χώρο της πολιτικής αγωγής, ΠοινΔικ 2009,1121 επ., Παπαδαμάκης, Στρατιωτικό Ποινικό Δίκαιο, 1997, ο ίδιος, Ποινική Δικονομία, 6η έκδ., Πατεράκης, Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, 1995, Σεβαστίδης, ΚΠΔ, τόμ. Ι, Σταμάτης, Το πρόβλημα της ενεργητικής συμμετοχής του θύματος στην ποινική δίκη, ιδιαίτερα με την ιδιότητα του πολιτικώς ενάγοντος, Πρακτικά Β΄ ΠανΣυνΕλλΕταιρΠοινΔικ, 1989, 71 επ., Συλίκος, Πολιτική αγωγή κακοδικίας κατά επικουρικών δικαστικών λειτουργιών, σε: Συμβολές στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου, 1997, 499 επ., ο ίδιος, Παρατηρήσεις στο ΣυμβΕφΑθ 2977/1991, Υπερ 1992,605 επ., Ψαρούδα-Μπενάκη, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 2η έκδ. 2015, η ίδια, Παράστασις πολιτικής αγωγής εις δίκην περί χρεωκοπίας, ΠοινΧρ 1962,317.

Νομολογία: Ολομ. 1/1997 ΠοινΧρ 1997,1468, ΑΠ 1090/1995 ΠοινΧρ 1996,228, ΑΠ 144/1997 ΝοΒ 1997,1037, ΑΠ 79/1998 ΠοινΧρ 1998,742, ΑΠ 2378/2002 ΠΛογ 2002,2609, ΑΠ 1661/2003 ΠΛογ 2003,1876, ΑΠ 1518/2005 ΠοινΧρ 2006,495, ΣυμβΕφΑθ 2504/1993 Υπερ 1994,1054.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

α) Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη έχει «μικτό» χαρακτήρα, ήτοι τόσο αστικό όσο και ποινικό. Αυτό σημαίνει ότι δεν αποτελεί απλώς μιας άσκηση αγωγής του ιδιωτικού δικαίου, αλλά επιτελεί και ποινική λειτουργία, αφού μ' αυτήν επιδιώκεται, εκτός από την ικανοποίηση αστικών αξιώσεων, και η καταδίκη του κατηγορουμένου.

Ο αστικός χαρακτήρας της πολιτικής αγωγής αναδεικνύεται κυρίως από το γεγονός ότι, για να αποκτήσει ο αμέσως παθών ή ζημιωθείς την ιδιότητα του διαδίκου στην ποινική δίκη, είναι κατά κανόνα απαραίτητο να προβάλλει αξιώσεις αστικού χαρακτήρα, ήτοι χρηματική αποζημίωση ή χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή αποκατάσταση από το έγκλημα. Ο αστικός χαρακτήρας της, εξάλλου, προσδιορίζεται και από την ίδια την ορολογία που χρησιμοποιεί ο δικονομικός νομοθέτης: «πολιτική αγωγή» και «πολιτικώς ενάγων» αποτελούν έννοιες που υποδηλώνουν σαφώς τον αστικό χαρακτήρα του θεσμού.

Από την άλλη μεριά, ο ποινικός χαρακτήρας της πολιτικής αγωγής υπαγορεύεται από διάφορες ρυθμίσεις του ΚΠΔ, όπως λ.χ. εκείνες: i) του άρθρου 65 παρ. 2 ΚΠΔ, το οποίο επιτρέπει στο ποινικό δικαστήριο να παραπέμψει ως ανεκκαθάριστη την πολιτική αγωγή στα αρμόδια πολιτικά δικαστήρια, εφόσον το αιτούμενο ποσό υπερβαίνει τα 44 ευρώ, ii) του άρθρου 108

ΚΠΔ, που σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 101, 104 και 105 ΚΠΔ, παρέχει στον πολιτικώς ενάγοντα ουσιώδη δικονομικά δικαιώματα αντίστοιχα μ' εκείνα που αναγνωρίζονται στον κατηγορούμενο, iii) των άρθρων 68 και 83 ΚΠΔ, που καθιερώνουν μία ιδιαίτερα απλή διαδικασία απόκτησης της ιδιότητας του διαδίκου για το πρόσωπο που νομιμοποιείται ενεργητικά σε παράσταση πολιτικής αγωγής, iv) του άρθρου 84 ΚΠΔ, που προβλέπει ένα πολύ πιο λιτό περιεχόμενο της δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής συγκριτικά με το περιεχόμενο της αγωγής στο πολιτικό δικαστήριο, και v) των άρθρων 64 παρ. 2, 500 κ.ά. ΚΠΔ, που αναγνωρίζουν τη δυνατότητα σε κάποιες περιπτώσεις παράστασης πολιτικής αγωγής μόνο για την υποστήριξη της κατηγορίας (βλ. *Σεβαστίδη, ό.π., 823, Ψαρούδα-Μπενάκη, ό.π., 6 επ.*).

Τον ποινικό χαρακτήρα της πολιτικής αγωγής έχει ενισχύσει, εξάλλου, σε πολύ μεγάλο βαθμό και η πρακτική εφαρμογή του θεσμού: στην πράξη, ο πολιτικώς ενάγων, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, δεν στοχεύει στην ικανοποίηση των αστικών αξιώσεών του με την παράστασή του στην ποινική διαδικασία, αλλά πρωτίστως στην επίτευξη της καταδίκης του κατηγορουμένου. Έτσι, τα ποσά που συνήθως αιτείται από το ποινικό δικαστήριο είναι μηδαμινά επιδιώκοντας να πετύχει την καταδίκη του κατηγορουμένου και να στραφεί ακολούθως ή παράλληλα στα αρμόδια πολιτικά δικαστήρια προκειμένου να προβάλλει στα τελευταία τις πραγματικές αστικές φύσεως αξιώσεις του (βλ. *Σεβαστίδη, ό.π., 822*). Είναι χαρακτηριστικό ότι σε όποιες χώρες ισχύει ο θεσμός της πολιτικής αγωγής, ο πολιτικώς ενάγων εισέρχεται στην ποινική δίκη με τον μανδύα διεκδίκησης αστικών αξιώσεων, αγωνίζεται μονόπλευρα για την απόδειξη της ενοχής του κατηγορουμένου, που είναι και η βάση των αστικών απαιτήσεών του, και μετατρέπεται ουσιαστικά σε ιδιωτικό κατήγορο (βλ. *Ψαρούδα-Μπενάκη, ό.π., με παραπέρα παραπομπές*).

Με βάση ιδίως τις παραπάνω σκέψεις έχει επικρατήσει απολύτως τόσο στη νομολογία (: Ολομ. 1/1997, ΠοινΧρ 1997,1468, ΑΠ 144/1997 ΝοΒ 1997,1037, ΑΠ 79/1998 ΠοινΧρ 1998,742, ΑΠ 2378/2002 ΠΛογ 2002,2609, ΑΠ 1518/2005 ΠοινΧρ 2006,495) όσο και στην επιστήμη (: *Ανδρέου, ό.π., 25, Δαλακούρα, ό.π., τόμ. Α', 288, Δέδε, ό.π., 235 επ., Δημάκη, ό.π., Δημητράτου, ό.π., Ζαχαρή, ό.π., Ζαχαριάδη, ό.π., Ζησιάδη Ι., ό.π., τόμ. Α', 441 επ., Καρρά, ό.π., Ιακώβου, ό.π., 32 επ., Κονταξή Θ., ό.π., Κωνσταντινίδη Α., ό.π., Μαργαρίτη Λ., ό.π., Νίκα/Παπαδαμάκη, ό.π., Παπαδαμάκη, ό.π., 159, Σταμάτη, ό.π., Ψαρούδα-Μπενάκη, ό.π., 6 επ.*) η αντίληψη περί του «μικτού» (: αστικού και ποινικού) χαρακτήρα της πολιτικής αγωγής.

β) Η συνταγματικότητα του θεσμού της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη αποτελεί μεν αντικείμενο διχογνωμίας στη θεωρία, όχι όμως και στη νομολογία. Συγκεκριμένα:

Από ένα τμήμα της θεωρίας έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι ο θεσμός αυτός είναι αντισυνταγματικός με το επιχείρημα ότι προσκρούει στις επιταγές των άρθρων 94 παρ. 3 και 96 παρ. 1 του Συντ. Ειδικότερα, κατά τη διάταξη του άρθρου 94 παρ. 3 «στα πολιτικά δικαστήρια υπάγονται όλες οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και οι υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας που τους ανατίθενται με νόμο», ενώ σύμφωνα με την επιταγή του άρθρου 96 παρ. 1 «στα τακτικά ποινικά δικαστήρια ανήκει η τιμωρία των εγκλημάτων και η λήψη όλων των μέτρων που προβλέπουν οι ποινικοί νόμοι». Σύμφωνα, λοιπόν, με τη συγκεκριμένη θεωρητική σύλληψη, η εισαγωγή της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη αντιβαίνει στις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις, γιατί από τον ερμηνευτικό συνδυασμό τους προκύπτει ότι δεν είναι επιτρεπτή η εκδίκαση ιδιωτικών διαφορών από τα ποινικά δικαστήρια (βλ. *Αλεξιάδη*, ό.π., 368-369, *Βελλή*, ό.π., *Κ. Μπέη/Ε. Μπέη/Ε. Μπαλογιάννη*, ό.π., *Μπέη*, ό.π.· πρβλ. και *Κονδύλη*, ό.π., 72).

Η ακριβώς αντίθετη άποψη (: υπέρ δηλαδή της συνταγματικότητας του θεσμού) είναι κρατούσα στη θεωρία, με τα ακόλουθα δύο κυρίως επιχειρήματα: α) Στη χώρα μας τόσο η ποινική όσο και η πολιτική δικαιοσύνη απονέμεται από τους ίδιους δικαστές, και β) Η πολιτική αγωγή στην ποινική διαδικασία έχει «μικτό» χαρακτήρα, ήτοι δεν είναι απλώς μία «αστική» αγωγή, αλλά έχει και ποινικό χαρακτήρα, σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν πιο πάνω (βλ. *Αηδονά*, ό.π., *Ανδρέου*, ό.π., *Ανδρουλάκη Ν.*, ό.π., 371, *Βαβαρέτου*, ό.π., *Δημητράτου*, ό.π., *Ζαχαριάδη*, ό.π., *Ιακώβου*, ό.π., *Καίσαρη*, ό.π., 780, *Καρρά*, ό.π., *Κονδύλη*, ό.π., *Κονταξή Α.*, ό.π., τόμ. Α', 639 επ., *Κωνσταντινίδη Α.*, ό.π., *Μαργαρίτη Λ.*, ό.π., *Πατεράκη*, ό.π., *Σταμάτη*, ό.π.). Η ίδια αντίληψη (: ότι, δηλαδή, ο θεσμός της πολιτικής αγωγής δεν προσκρούει σε κάποια συνταγματική διάταξη) έχει επικρατήσει απολύτως στο χώρο της νομολογίας των ποινικών μας δικαστηρίων (βλ. εντελώς ενδεικτικά: ΑΠ 1090/1995 ΠοινΧρ 1996,228, ΑΠ 1661/2003 Πλογ 2003,1876, ΣυμβΕφΑθ 2504/1993 Υπερ 1994,1054, όπου παρατηρήσεις *Ζαχαριάδη*).

Συμπέρασμα: Το συμπέρασμα που προκύπτει από τις σκέψεις που προηγήθηκαν είναι το ακόλουθο: α) Ο χαρακτήρας της πολιτικής αγωγής στην ελληνική έννομη τάξη είναι «μικτός», ήτοι τόσο αστικός όσο και ποινικός. β) Ο θεσμός της πολιτικής αγωγής δεν αντίκειται σε κάποια συνταγματική διάταξη.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 43

Ο εισαγγελέας ανηλίκων άσκησε ποινική δίωξη εναντίον του ανήλικου Α για ληστεία σε βάρος του Β.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ: *α) Δικαιούται ο Β να δηλώσει παράσταση πολιτικής αγωγής ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου ανηλίκων; Β) Είναι δυνατή η παράσταση πολιτικής αγωγής: (i) στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 86 του Συντ.; (ii) Στα στρατιωτικά Δικαστήρια; iii) Για αξίωση από κακοδικία;*

Ειδική Βιβλιογραφία: *Ανδρέου, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 1998, Δαλακούρας, Ποινική Δικονομία, τόμ. Α΄, Δημάκης, Προβληματισμοί σχετικά με τις ειδικές ρυθμίσεις για την πολιτική αγωγή, ΠοινΧρ 2010,529 επ., Δημητράτος, Πολιτική αγωγή και μορφές εξαιρετικής ποινικής δικαιοδοσίας, ΠοινΧρ 1990,625 επ., Ζαχαριάδης, σε: Μαργαρίτη/Ζαχαριάδη, Εμβάθυνση στην Ποινική Δικονομία, 1999, Ιακώβου, Η πολιτική αγωγή εις την ποινικήν δίκην, 2η έκδ. 1997, ο ίδιος, Αρμοδιότης και δικαιοδοσία των στρατιωτικών δικαστηρίων επί της πολιτικής αγωγής μετά του Ν 1911/1990, ΠοινΧρ 1991,238 επ., Καίσαρης, Νομικά ζητήματα σε δίκες ανηλίκων, ΠοινΧρ 1990,121 επ., Κωνσταντινίδης Α., Επίκαιροι προβληματισμοί σχετικά με τον θεσμό της πολιτικής αγωγής στην ποινική δίκη, ΤιμΤομ Ν. Ανδρουλάκη, 2003, 955 επ., Μαργαρίτης Λ., Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο Ανηλίκων, 1994, ο ίδιος, Μελέτες για εμβάθυνση στην ποινική δικονομία, τόμ. Β΄, 1992, ο ίδιος, Παρατηρήσεις στην ΑΠ 1190/1994, Υπερ 1995,53 επ., Μαυρομιχάλης, Δικαιούται ο κατά τον Αστ. Κώδικα νομιμοποιούμενος ουσιαστικώς να παραστή ως πολ. ενάγων διά ψυχικήν οδύνην ή ηθικήν βλάβην ενώπιον των στρατιωτικών δικαστηρίων μετά το άρθρο 932 Αστ. Κώδ.; ΠοινΧρ 1959,364 επ., Παπαδαμάκης, Στρατιωτικό Ποινικό Δίκαιο, 1997, ο ίδιος, Ποινική Δικονομία, 6η έκδ., Πατεράκης, Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, 1995, Πιτσελά, Η ποινική αντιμετώπιση της εγκληματικότητας των ανηλίκων, 6η έκδ. 2008, Σακκά, Αγωγή κακοδικίας κατά συμβολαιογράφου, Δ 2006,468 επ., Σεβαστίδης, ΚΠΔ, τόμ. Ι, Σταμάτης, Το πρόβλημα της ενεργητικής συμμετοχής του θύματος στην ποινική δίκη, ιδιαίτερα με την ιδιότητα*

του πολιτικώς ενάγοντος, Πρακτικά Β΄ ΠανΣυνΕλλΕταιρΠοινΔικ, 1989, 71 επ., *Συλίκος*, Πολιτική αγωγή κακοδικίας κατά επικουρικών δικαστικών λειτουργών, σε: Συμβολές στην εφαρμογή του ποινικού δικαίου, 1997, 499 επ., ο ίδιος, Παρατηρήσεις στο Συμβ-ΕφΑθ 2977/1991, Υπερ 1992,605 επ., *Ψαρούδα-Μπενάκη*, Η πολιτική αγωγή στην ποινική δίκη, 2η έκδ. 2015.

Νομολογία: ΕιδΔικΑγκΚακ 16/1992 Υπερ 1994,89, ΑΠ 356/1952 ΕΕΝ 1952,805, ΑΠ 841/1976 ΠοινΧρ 1977,258, ΑΠ 572/1980 ΠοινΧρ 1980,751, ΑΠ 1443/1983 ΠοινΧρ 1984,420, ΑΠ 821/1986 ΠοινΧρ 1986,758, ΑΠ 248/1987 ΠοινΧρ 1987,410, ΑΠ 397/1988 ΠοινΧρ 1988,625, ΑΠ 398/1988 ΠοινΧρ 1988,834, ΑΠ 1178/1988 ΠοινΧρ 1989,106, ΑΠ 20/1989 ΠοινΧρ 1989,647, ΑΠ 1252/1991 ΝοΒ 1992,328, ΑΠ 1151/1993 ΝοΒ 1994,244, ΑΠ 2/1994 ΝοΒ 1994,461, ΑΠ 1190/1994 ΠοινΧρ 1994,988, ΑΠ 1531/1993 ΠοινΧρ 1993,1287, ΑΠ 1112/1995 ΠοινΧρ 1996,253, ΑΠ 42/2003 ΠοινΔικ 2003,632, ΑΠ 2165/2003 Πλογ 2003,2372, ΑΠ 2616/2008 ΠοινΔικ 2009,869, ΑΠ 876/2009 ΠοινΔικ 2009,1474, ΑΠ 1140/2009 ΠοινΧρ 2010,304, ΣυμβΕφΑθ 582/1974 ΠοινΧρ 1976,73, ΣυμβΕφΘεσ 38/1982 ΠοινΧρ 1982,944, ΣυμβΕφΑθ 1055/1988 ΕλλΔνη 1989,440, ΕφΑθ 1059/1989 ΠοινΧρ 1990,472, ΣυμβΕφΑθ 2977/1991 Υπερ 1992,602 επ., ΕφΑνηλΘεσ 7/1990 Υπερ 1991,1207, ΕφΑνηλΘεσ 8/1990 Υπερ 1991,1208, ΕφΑνηλΘεσ 5/1991 Υπερ 1991,1213, ΕφΑνηλΘεσ 31/1990 Υπερ 1991,1211, ΣυμβΕφΠειρ 229/1997 ΝοΒ 1998,107, ΜονΔικΑνηλΑμαλ 73/2009 ΠοινΧρ 2010,424, ΓνωμΕισΑΠ 69/1951 ΠοινΧρ 1951,486, ΓνωμΕισΑΠ 51/1952 ΠοινΧρ 1952,543, ΔιατΕισΕφΑθ 2α/2010 ΠραξΛογΠΔ 2010,288.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

α) Στο χώρο της θεωρίας και της νομολογίας επικρατεί η άποψη ότι είναι επιτρεπτή η παράσταση πολιτικής αγωγής και ενώπιον των δικαστηρίων ανηλίκων. Τούτο γίνεται δεκτό ακόμη και όταν το αρμόδιο δικαστήριο ανηλίκων πρόκειται να επιβάλλει αναμορφωτικά μέτρα (: ΓνωμΕισΑΠ 69/1951 ΠοινΧρ 1951,486, ΓνωμΕισΑΠ 51/1952 ΠοινΧρ 1952,543, *Καίσαρη*, ό.π., 124) ή σε περίπτωση εκδίκασης αγροτικών πταισμάτων που διαπράχθηκαν από ανήλικο (: ΓνωμΕισΑΠ 69/1951, ό.π.). Υπερ της ερμηνευτικής αυτής αντίληψης συνηγορεί κυρίως η διάταξη του άρθρου 488 περ. β΄ και γ΄ ΚΠΔ, η οποία αναγνωρίζει ρητά στον πολιτικώς ενάγοντα το δικαίωμα ασκήσεως εφέσεως κατά των αποφάσεων των μονομελών και τριμελών δικαστηρίων ανηλίκων, αν το αιτούμενο ποσό υπερβαίνει τα 250 ή 500 ευρώ αντιστοίχως. Εξάλλου, από καμία απολύτως διάταξη δεν απαγορεύεται η εισαγωγή της πολιτικής αγωγής στα δικαστήρια ανηλίκων, όπως στις περιπτώσεις που ο νομοθέτης ρητά έχει εκφράσει τη σχετική βούλησή του (βλ. λ.χ. παρακάτω υπό στοιχ. β i και ii). Τέλος, στην ισχύουσα μέχρι σήμερα ρύθμιση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν 3315/1955, όπου αναφέρονται τα πρόσωπα που μπορούν να παραστούν κατά τη συνεδρίαση του δικαστηρίου ανηλίκων, χρησιμοποιείται ο όρος

«διάδικοι» χωρίς κάποια διάστιξη, με αποτέλεσμα να περιλαμβάνεται ερμηνευτικά στο πεδίο εφαρμογής της όχι μόνο ο κατηγορούμενος, αλλά και ο πολιτικώς ενάγων (βλ. ΑΠ 356/1952 ΕΕΝ 1952,805, όπου παρατ. *Κυριλλόπουλου*, ΕφΑνηλΘεσ 7/1990 Υπερ 1991,1207, ΕφΑνηλΘεσ 8/1990 Υπερ 1991,1208, ΕφΑνηλΘεσ 5/1991 Υπερ 1991,1213, ΕφΑνηλΘεσ 31/1990 Υπερ 1991,1211, ΜονΔικΑνηλΑμαλ 73/2009 ΠοινΧρ 2010,424, *Καίσαρη*, ό.π., *Κουράκη*, ό.π., *Κονταξή Α.*, ό.π., 720-721, *Μαργαρίτη Μ.*, ό.π., 143, *Πιτσελά*, ό.π., 357, *Σεβαστίδη*, ό.π., 939).

Έχει υποστηριχθεί, ωστόσο, και η ακριβώς αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή, σύμφωνα με την οποία απαγορεύεται η εισαγωγή της πολιτικής αγωγής στα δικαστήρια ανηλίκων αφενός μεν λόγω της «οιονεί οικογενειακής» ατμόσφαιρας που επικρατεί σ' αυτά και είναι αντίθετη με την ένταση της αντιδικίας, η οποία συνοδεύει την παράσταση πολιτικής αγωγής, και αφετέρου ενόψει του αποκλεισμού της αρχής της δημοσιότητας που ισχύει στα δικαστήρια αυτά (βλ. *Δημητράτου*, ό.π., *Ιακώβου*, ό.π., 65, *Μαργαρίτη Λ.*, ό.π., *Σπινέλλη Κ.*, ό.π., 150· πρβλ. και *Ψαρούδα-Μπενάκη*, ό.π., 212).

Β) (i) Στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 86 του Συντάγματος, όπου εκδικάζονται τα εγκλήματα που διαπράττουν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί, δεν επιτρέπεται η παράσταση πολιτικής αγωγής. Η σχετική απαγόρευση προκύπτει ρητά από τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 5 εδ. α' του Ν 3126/2003 «Ποινική ευθύνη των Υπουργών», σύμφωνα με την οποία «πολιτική αγωγή δεν επιτρέπεται να ασκηθεί στο Ειδικό Δικαστήριο». Διάταξη με παρόμοιο περιεχόμενο είχαν ενσωματώσει τόσο το ΝΔ 802/1971 (: άρθρο 46 παρ. 1) όσο και ο Ν 2509/1997 (: άρθρο 19 παρ. 2 εδ. α'), ήτοι οι προγενέστεροι νόμοι που ρύθμιζαν τη διαδικασία ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου (βλ. *Δημητράτου*, ό.π., *Καράμπελα*, ό.π., *Μαργαρίτη Λ.*, ό.π., *Σεβαστίδη*, ό.π., 941, ΑΠ 841/1976 ΠοινΧρ 1977,258).

(ii) Στα στρατιωτικά δικαστήρια, από τη διάταξη του άρθρου 240 παρ. 1 του προϊσχύσαντος ΣΠΚ (: ΑΝ 2803/1941) στην αρχική του μορφή συναγόταν ότι δεν είναι επιτρεπτή η παράσταση πολιτικής αγωγής (βλ. *Δημητράτου*, ό.π., *Ιακώβου*, ό.π., *Μαργαρίτη Λ.*, ό.π., *Παπαδαμάκη*, ό.π., *Παπαστεφανάκη*, ό.π., *Σεβαστίδη*, ό.π., 940). Με το άρθρο μόνο παρ. 2 του Ν 2865/1954 είχε προστεθεί παρ. 3 στο άρθρο 240 του προϊσχύσαντος ΣΠΚ, στην οποία αναγνωριζόταν ρητά το δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής μόνο στον Επίτροπο ως προς τα εγκλήματα που στρέφονταν κατά του δημοσίου (βλ. *Βουλγαράκη*, ό.π., *Δημητράτου*, ό.π., *Ιακώβου*, ό.π., *Μαργαρίτη Λ.*, ό.π., *Μαυρομιχάλη*, ό.π., *Παπαδαμάκη*, ό.π., *Σεβαστίδη*, ό.π.). Στη συνέχεια, με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 9 του Ν 1911/1990 εισήχθη

για πρώτη φορά απεριορίστα η πολιτική αγωγή και στα στρατιωτικά δικαστήρια, με παράλληλη αναγνώριση του δικαιώματος παραστάσεως με συνήγορο και του δικαιώματος ασκήσεως ενδίκων μέσων του ΚΠΔ (βλ. *Ζαχαριάδη, ό.π., Ιακώβου, ό.π., Μαργαρίτη Λ., ό.π., Παπαδαμάκη, ό.π., Σεβαστίδη, ό.π.*). Η συγκεκριμένη νομοθετική επέμβαση, όμως, παρά την αναμφισβήτητη θετική της κατεύθυνση, θεωρήθηκε από την επιστήμη ως νομοτεχνικά ατελής και αποσπασματική, με αποτέλεσμα να ανακύψουν στην πράξη προβλήματα από την εφαρμογή της (βλ. *Παπαδαμάκη, ό.π.*).

Σήμερα, μετά τη θέσπιση του νέου ΣΠΚ (: Ν 2287/1995), η πολιτική αγωγή μπορεί ελεύθερα να εισαχθεί, σύμφωνα με τα ισχύοντα στον ΚΠΔ, και στα στρατιωτικά δικαστήρια, ενόψει της γενικής ρυθμίσεως του άρθρου 213 παρ. 1 ΣΠΚ, σύμφωνα με την οποία «οι διατάξεις του ΚΠΔ και οι λοιπές διατάξεις που εφαρμόζονται στις διαδικασίες ενώπιον των κοινών ποινικών δικαστηρίων και αρχών, εφαρμόζονται και στις διαδικασίες ενώπιον των στρατιωτικών ποινικών δικαστηρίων και αρχών, εκτός αν ο Κώδικας αυτός ή άλλος ειδικός νόμος ορίζουν διαφορετικά» (βλ. *Ζαχαριάδη, ό.π., Κονταξή Α., ό.π., 720, Κωνσταντινίδη Α., ό.π., Μαργαρίτη Λ., ό.π., Παπαδαμάκη, ό.π., Σεβαστίδη, ό.π.*). Διευκρινίζεται, πάντως, ότι η δυνατότητα παράστασης πολιτικής αγωγής δεν αφορά τα γνήσια στρατιωτικά εγκλήματα, γιατί μ' αυτά προσβάλλονται κρατικά έννομα αγαθά (βλ. *Παπαδαμάκη, Υπερ 1993,677, Σεβαστίδη, ό.π., 941*).

iii) Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 73 παρ. 1 ΕισΝΚΠολΔ «αγωγή κακοδικίας κατά δικηγόρου, συμβολαιογράφου, δαιτητή, δικαστικού γραμματέα και δικαστικού επιμελητή υπάγεται στο κατά τόπο αρμόδιο, κατά τις διατάξεις του Κωδ. Πολ. Δικονομίας, πολυμελές πρωτοδικείο, που δικάζει κατά την τακτική διαδικασία». Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 1 του Ν 693/1977 αρμόδιο για την εκδίκαση των αγωγών κακοδικίας κατά δικαστικών λειτουργών είναι το προβλεπόμενο από το άρθρο 99 του Συντάγματος Ειδικό Δικαστήριο.

Ενόψει της αποκλειστικής αρμοδιότητας αφενός μεν του Πολυμελούς Πρωτοδικείου και αφετέρου του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 99 του Συντάγματος που εισάγουν οι ως άνω διατάξεις, ανέκυψε το ερώτημα εάν η αγωγή κακοδικίας μπορεί παραδεκτά να εισαχθεί στο ποινικό δικαστήριο με τη μορφή της πολιτικής αγωγής.

Στο παραπάνω ερώτημα δόθηκε αρνητική απάντηση από την κρατούσα στη νομολογία μας άποψη ως προς τους δικαστικούς λειτουργούς και θετική ως προς τα πρόσωπα που μνημονεύει η διάταξη του άρθρου 73 του ΕισΝΚΠολΔ. Ειδικότερα:

Σε βάρος των δικαστικών λειτουργιών γίνεται δεκτό ότι είναι απαράδεκτη η άσκηση πολιτικής αγωγής τόσο για χρηματική αποζημίωση όσο και για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, με το επιχείρημα ότι η σχετική αγωγή κακοδικίας δικάζεται αποκλειστικά από το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 99 του Συντ. (: ΑΠ 572/1980 ΠοινΧρ 1980,751, ΑΠ 1443/1983 ΠοινΧρ 1984,420, ΑΠ 821/1986 ΠοινΧρ 1986,758, ΑΠ 248/1987 ΠοινΧρ 1987,410, ΑΠ 1531/1993 ΠοινΧρ 1993,1287, ΣυμβΕφΑθ 582/1974 ΠοινΧρ 1976,73, ΣυμβΕφΘεσ 38/1982 ΠοινΧρ 1982,944, ΣυμβΕφΑθ 1055/1988 ΕλλΔνη 1989,440, ΣυμβΕφΠειρ 229/1997 ΝοΒ 1998,107, ΔιατΕισΕφΑθ 2α/2010 ΠραξΛογΠΔ 2010,288, *Σταμάτη*, ό.π., *Συλίκου*, ό.π.). Για τον ίδιο λόγο δεν είναι επιτρεπτή ούτε η παράσταση πολιτικής αγωγής για την υποστήριξη της κατηγορίας (: ΣυμβΕφΠειρ 229/1997, ό.π., ΔιατΕισΕφΑθ 2α/2010, ό.π., *Σεβαστίδη*, ό.π., 939). Επιπλέον υποστηρίζεται ότι στην έννοια των δικαστικών λειτουργιών κατά τη διάταξη του άρθρου 1 του Ν 693/1977 εντάσσονται τόσο οι δικαστές του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 86 του Συντ. (: ΕιδΔικΑγκΚακ 16/1992 Υπερ 1994,89, *Σεβαστίδη*, ό.π.) όσο και οι ένορκοι των μικτών ορκωτών δικαστηρίων (: ΣυμβΕφΘεσ 38/1982 Αρμ 1982,383, όπου παρατηρήσεις *Μαργαρίτη Λ.*, ΔιατΕισΕφΑθ 2α/2010, ό.π., *Σεβαστίδη*, ό.π.), όχι όμως και οι μετέχοντες στα στρατιωτικά ποινικά δικαστήρια (: ΕιδΔικΑγκΚακ 31/1997 Υπερ 1998,805, όπου παρατηρήσεις *Παπαδαμάκη*, ΔιατΕισΕφΑθ 2α/2010, ό.π., *Σεβαστίδη*, ό.π.).

Αντιθέτως, εναντίον των δικηγόρων, συμβολαιογράφων, διαιτητών, δικαστικών γραμματέων και δικαστικών επιμελητών παγιώθηκε η άποψη ότι είναι δυνατή η εισαγωγή της αγωγής κακοδικίας στην ποινική δίκη με τη μορφή της πολιτικής αγωγής, εφόσον πάντως η σχετική δήλωση λαμβάνει χώρα πριν από την παρέλευση της εξάμηνης προθεσμίας από την επικαλούμενη από τον ενάγοντα γνώση ή παράλειψη που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 73 παρ. 5 του ΕισΝΚΠολΔ, διαφορετικά επέρχεται απόσβεση του σχετικού δικαιώματος και η παράσταση πολιτικής αγωγής είναι απαράδεκτη (βλ. ενδεικτικά: ΑΠ 397/1988 ΠοινΧρ 1988,625, ΑΠ 398/1988 ΠοινΧρ 1988,834, ΑΠ 1178/1988 ΠοινΧρ 1989,106, ΑΠ 20/1989 ΠοινΧρ 1989,647, ΑΠ 1252/1991 ΝοΒ 1992,328, ΑΠ 1151/1993 ΝοΒ 1994,244, ΑΠ 2/1994 ΝοΒ 1994,461, ΑΠ 1190/1994 ΠοινΧρ 1994,988, ΑΠ 42/2003 ΠοινΔικ 2003,632, ΑΠ 2165/2003 ΠΛογ 2003,2372, ΑΠ 2616/2008 ΠοινΔικ 2009,869, ΑΠ 876/2009 ΠοινΔικ 2009,1474, ΑΠ 1140/2009 ΠοινΧρ 2010,304, ΕφΑθ 1059/1989 ΠοινΧρ 1990,472, ΣυμβΕφΑθ 2977/1991 Υπερ 1992,602 επ., όπου παρατηρήσεις *Συλίκου*, ΔιατΕισΕφΑθ 2α/2010, ό.π., *Μαργαρίτης Λ.*, ό.π., *Σεβαστίδης*, ό.π., 937, *Συλίκος*, ό.π.).

Σχετικά με την παραπάνω πρόβλεψη γίνονται επιπλέον δεκτά τα ακόλουθα: α) Ειδικά για τους δικηγόρους, η διάταξη του άρθρου 161 παρ. 1 του Ν 4194/2013 ορίζει ότι «οι αξιώσεις του προηγούμενου άρθρου (σ.σ.: άρθρο 160: υποχρέωση αποζημίωσης από δικηγόρο) παραγράφονται μετά από τρία (3) έτη από την πράξη, ενέργεια ή παράλειψη που επικαλείται ο ενάγων». β) Η διάταξη του άρθρου 73 του ΕισΝΚΠολΔ δεν έχει καταργηθεί ούτε μετά τη θέσπιση της παρ. 2 του άρθρου 64 ΚΠΔ με το άρθρο 3 παρ. 1 του Ν 2145/2003. Συνεπώς, ο αμέσως ζημιωθείς από το έγκλημα δεν μπορεί να παραστεί για την υποστήριξη της κατηγορίας μετά την παρέλευση της παραπάνω εξαμήνης προθεσμίας, στο βαθμό που η ρύθμιση του άρθρου 73 του ΕισΝΚΠολΔ αναγνωρίζει προσωπική ευθύνη όλων των προσώπων που μνημονεύει (βλ. ΑΠ 1190/1994, ό.π., ΑΠ 1560/1999 Υπερ 2000,545, *Σεβαστίδη*, ό.π., *Συλίκου*, ό.π.). γ) Οι αξιώσεις από κακοδικία γεννώνται μόνο εφόσον η σχετική πράξη ή παράλειψη είναι ενταγμένη στα πλαίσια της εντολής που είχε παρασχεθεί ή της ενάσκησης του οικείου λειτουργήματος (: ΑΠ 2165/2003, ό.π., ΑΠ 2616/2008, ό.π., ΑΠ 1140/2009, ό.π., *Σεβαστίδης*, ό.π., 937-938, *Σταθέας*, ό.π.). Έτσι, για παράδειγμα, αν ο δικηγόρος υπεξαίρεσει το επιδικασθέν στον εντολέα του ποσό της αποζημίωσης, κατόπιν αγωγής που είχε ασκήσει ο δικηγόρος για λογαριασμό του τελευταίου, η σχετική αξιόποινη πράξη δεν εντάσσεται σε εντολή δοθείσα κατά την άσκηση του επαγγέλματός του (: ΑΠ 1140/2009, ό.π., *Σεβαστίδης*, ό.π., 938). δ) Για τη δυνατότητα έγερσης της αξίωσης του αμέσως ζημιωθέντος από κακοδικία είναι αδιάφορος ο τρόπος συμμετοχής των παραπάνω προσώπων στην αξιόποινη πράξη, ήτοι εάν διώκονται ως αυτουργοί, συνεργοί ή ηθικοί αυτουργοί (: ΑΠ 1112/1995 ΠοινΧρ 1996,253, *Σεβαστίδης*, ό.π.).

Συμπέρασμα: Το συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε είναι το ακόλουθο: α) Η παράσταση πολιτικής αγωγής είναι επιτρεπτή στα δικαστήρια ανηλίκων. β) i) Απαγορεύεται η παράσταση πολιτικής αγωγής στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 86 του Συντ. ii) Στα στρατιωτικά δικαστήρια είναι επιτρεπτή σήμερα η παράσταση πολιτικής αγωγής. iii) Η αγωγή κακοδικίας μπορεί να εισαχθεί ως δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής στο ποινικό δικαστήριο εναντίον κατηγορουμένων δικηγόρων, συμβολαιογράφων, διαιτητών, δικαστικών γραμματέων και δικαστικών επιμελητών, αλλά όχι, κατά την κρατούσα άποψη, εναντίον δικαστικών λειτουργών.

ISBN: 978-960-562-552-8

15705